

POVZETEK

Črni škarnjek velja v Sloveniji za zelo redko opazovano ujedlo. Leta 1990 pa je gnezdil na Leškem polju v bližini Blejskega jezera. Starša sta zredila enega mladiča. Po datumu speljave 11. 8. lahko sklepamo, da je bil izvaljen zadnje dni junija. 27. 8. se je družina odselila z gnezditvenega prebivališča, kamor sta starša priletela šele 8. 5. (takrat so bili celo trije primerki). Družina se je prehranjevala pretežno s poginulimi krti (strojna košnja travnikov), veliko manj s poginulimi ribami iz bližnjih rek (Sava Bohinjke in Sava Dolinke).

Boris Kozinc, Hraše 1, 64248 Lesce

SUMMARY

Black Kite *Milvus migrans* is in Slovenia considered a very rarely observed bird of prey. In 1990 it bred at Lesce Field in the vicinity of Lake Bled. The parents reared one chick. In view of the date when it left the nest (August 11th), it may be concluded that it had been hatched at the end of June. On August 27th the family moved from its breeding area that had been reached by the parents as late as May 8th (at that time there were even three specimens). The family fed primarily on dead moles (mechanical mowing) and to much lesser extent on dead fish from the nearby rivers (Sava Bohinjka and Sava Dolinka).

Robidna trstnica *Acrocephalus dumetorum* – nova vrsta ornitofavne Slovenije

Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* – new to Slovenia

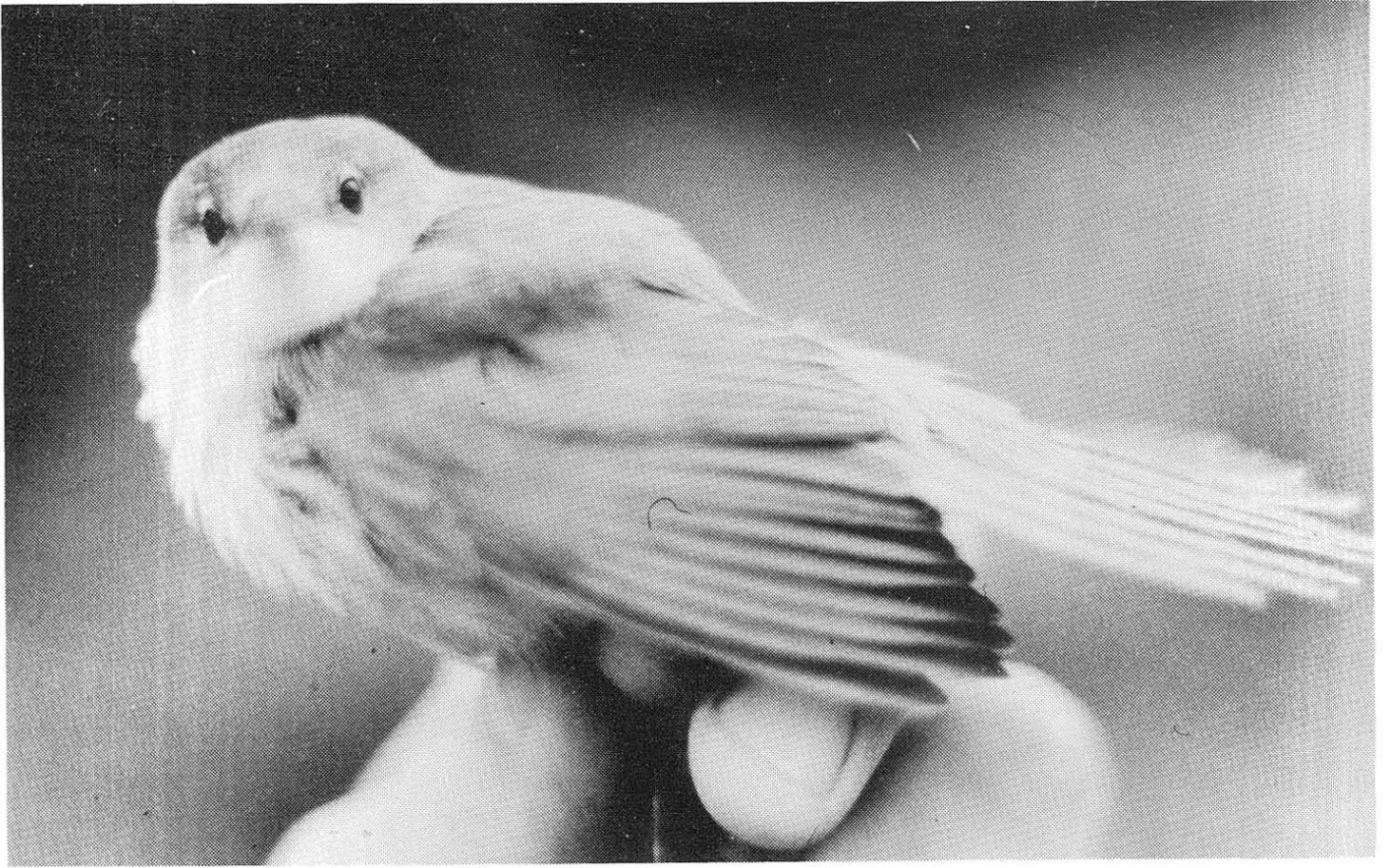
DARE ŠERE

»Duhove pa buri tudi robidna trstnica *Acrocephalus dumetorum*, ki je pri nas še nismo identificirali, morda prav zaradi velike podobnosti z močvirsko in srpično trstnico.«

I. Geister, D. Šere 1977

Sredi dopoldneva 16. septembra 1990 sva z B. Vidicem na vrhniški ornitološki postaji ujela v mrežo na prvi pogled drugačno trstnico, kot sva jih bila dotlej vajena. Predvsem je bodla v oči olivno sivkasta barva na tilniku, hrbtu in trtici, svetlo sivkasta barva po prsah in trebuhu, ter precej neobičajno izrazita nadočesna proga. Ko sem še neznanega ptiča radovedno vrtel po roki, sem pomislil na sivega vrtnika *Hippolais pallida*, vendar to vrsto dobro poznam iz Dalmacije in vsaj za začetek ni prišel v poštev po barvi nog in po prekratki dolžini zajede na drugem letalnem peresu. Ko sem ugotovil, da gre za akro-

cefaloidni rep, sem se spomnil na dve vrsti trstnic, ki živita v Evropi, a pri nas še nista bili ugotovljeni. To sta robidna trstnica *A. dumetorum* in plevelna trstnica *A. agricola*, za kateri je značilno, da imata zajedo tudi na tretjem letalnem peresu; ravno tako imata več letalnih peres posnetih, v nasprotju z drugimi podobnimi trstnicami (Svensson 1984, Williamson 1976). Ko sem izmeril dolžino peruti (64 mm), sem ugotovil, da ne pride v poštev plevelna trstnica (dolžina peruti je 53 do 61 mm), ki bi med drugim morala imetu tudi bolj zaokroženo perut. Ko sem začel zbirati in primerjati biometrične podatke z robidno trstnico, sem na osnovi trinajstih (13) zbranih podatkov ugotovil, za katero vrsto gre. Zanimiv je tudi podatek, da sva v tem času, od 15. 9. do 22. 9. 1990, ujela tri (3) močvirske trstnice *A. palustris* in kar dvainpetde-





Slike 1, 2 in 3: Prvoletni primerek robidne trstnice *Acrocephalus dumetorum*, ujet na Vrhniki, 16. septembra 1990

Figs. 1, 2 & 3: First-year specimen of Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum*, caught at Vrhnika trapping grounds on September 16th 1990

set (52) srpičnih trstnic *A. scirpaceus*, kar mi je olajšalo primerjavo. Ker je imela omenjena trstnica dve temni piki na jeziku in sveže neobrabljeni perje, sem ugotovil, da gre za prvoletni (1y) primerek. Dokazni primerek sem v roki fotografiral in je sedaj v ornitološki zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Odkritje je sprejela tudi komisija za redkosti na sestanku 11. 12. 1990.

Oglejmo si različne biometrične podatke podobnih si trstnic tabelarično, kar olajša podobnosti in razlike med temi vrstami trstnic.

Tabela kaže, da so bili za pravilno determinacijo robidne trstnice odločilni

naslednji podatki: dolžina zajede na tretjem letalnem peresu, položaj te zajede v primerjavi z drugimi letalnimi peresi, posneta letalna peresa, položaj drugega letalnega peresa, ter razdalja med vrhom peruti in prvim sekundarnim peresom. Pri posameznih parametrih so se podatki pri primerjavi z eno izmed vrst pokrivali, pri drugi pa so se razlikovali. Od trinajstih različnih podatkov se edino ni ujemala dolžina kljuna (K1), to je razdalja od perja na kljunu do njegove konice. Po pregledu še druge literature sem ugotovil, da je zgoraj omenjena razdalja na kljunu lahko tudi od 10 mm do 13 mm (Harvey 1984). Na-

TABELARIČNI PRIKAZ BIOMETRIČNIH PODATKOV ZA RAZLIKOVANJE MED ROBIDNO *A. dumetorum*, SRPIČNO *A. scirpaceus*, MOČVIJSKO *A. palustris* in PLEVELNO TRSTNICO *A. agricola*.

	<i>A. dumetorum</i>		<i>A. scirpaceus</i>		<i>A. palustris</i>		<i>A. agricola</i>	
	1984	1976	1984	1976	1984	1976	1984	1976
ŠERE	SVENSSON	WILLIAMSON	SVENSSON	WILLIAMSON	SVENSSON	WILLIAMSON	SVENSSON	WILLIAMSON
Dolžina peruti	58-65 mm	58-65 mm	61-71 mm	59-68 mm	66-74 mm	63-70 mm	53-61,5 mm	53-61 mm
Dolžina Z1	10-14 mm	11-14 mm	9,5-13,5 mm	10-14 mm	8-11,5 mm	10-12 mm	11-16 mm	12-14 mm
Obstoja Z2?	včasih DA	DA	NE	NE	NE	NE	DA	DA
	10LP/S							
Položaj Z1	= 11.LP	< od S	8/10 (=8)	9/S, =9	6/8, (=8)	6/8	2-10 mm <S	~<S
Položaj Z2	7/8	< od 8LP	vista nima Z2	vista nima Z2	vista nima Z2	0 ¹ / ₂ KP	8/10, 10/S	~=S
1. LP: KP	+2,5/-3	+3/-3 mm	+2/-4 mm	0 ¹ / ₂ PK	+0,5/-5 mm	0 ¹ / ₂ KP	0/+6 mm	+1/+4 mm
Razlika med 2.LP in 3.LP	3-6,5 mm	-	1-3,5 mm	-	-	-	-	-
Posneta LP	3, (4) [5]	3, 4, ?5	3, [4]	3	3	3	3, 4, (5)	3, 4, 5
Položaj 2.LP	=7	5-7	3/5, 5/6=5	3/4, =4	3/5	3/4, =4	5/6	6/8
Vrh letalnih P	3, (4), [5]	3, 4	3	3, 4	3	3, 4	3, 4, (5)	3, 4
K1 (od perja)	11,5-15 mm	-	12,1-16,5 mm	-	11,1-14 mm	-	9,5-12,8	-
K2 (od lobanje)	15,3-17,5	15,5-18 mm	15-18,5 mm	15-18 mm	14,3-17,2	15-18 mm	13-15,5	13,5-16
Razdalja med vrhom peruti in SLP	14 mm	11,5-16 mm	15-19	-	17,5-21 mm	-	8-12 mm	-

OZNAKA KRATIC:

Z1	= zajeda na 2. let. peresu	K1	= dolžina kljuna
Z2	= zajeda na 3. let. peresu	K2	= dolžina kljuna
LP	= letalno pero	<	= krajše od...
S	= sekundarna let. peresa	>	= daljše od...
PK	= primarna krovna peresa	~	= približno
Z1	= notch on 2 nd primary	K1	= length of bill from front feathers
Z2	= notch on the 3 th primary	K2	= length of bill from skill
LP	= remige	<	= shorter
S	= secondary	>	= longer
PK	= primary coverts	~	= aproximately

lašč sem se izognil bolj podrobnim opisom barv določenih delov omenjene vrste, ker je to opisati zelo težko, po drugi strani pa je poudarek na zbranih biometričnih podatkih, te pa lahko zberemo takrat, kadar imamo ptiča v roki. Nasplošno rečeno zgoraj navedene trstnice uvrščajo različni tuji avtorji med »zelo problematične« vrste, tako da je treba imeti res veliko izkušenj in stalen stik s temi vrstami. Res pa je tudi, da v Veliki Britaniji in morda še kje že zelo uspešno z opazovanjem določujejo te med seboj tako podobne trstnice (Bub 1988, Harvey & Porter 1984, 1986, Harrap & Quinn 1989). Poudarek je med drugim na tako imenovani »primarni projekciji«, pri kateri gre za razmerje razdalj med dolžino terciarnih in drugih letalnih peres.

Gnezditvena razširjenost robidne trstnice se razprostira po severozahodni Evropi prek Azije do Bajkalskega jezera. Prezimuje v Indiji in Burmi (Harrison 1982). Omenjena vrsta se precej pogosto pojavlja po zahodni Evropi in Veliki Britaniji, kjer je do leta 1989 znanih kar šestnajst (16) jesenskih podatkov. Prvi jesenski podatki izvirajo iz začetka septembra in zadnji iz sredine oktobra (Rogers 1990). Za primerjavo so robidno trstnico ujeli tudi v Gibraltarju, in to 24. septembra 1973 (Finlayson & Cortes). Podatkov o tej vrsti v naših sosednih deželah nisem zasledil.

Za zaključek bi dodal, da je možno kmalu pričakovati tudi podatek o plevelni trstnici *A. agricola* v Sloveniji, če bomo pozorni na vse podrobnosti, ki jih skrivajo te trstnice. Res pa je, da smo na naši vrhniški ornitološki postaji prej pričakovali eno izmed redkih listnic... *Phylloscopus trochiloides*, *borealis*, *proregulus*, *inornatus*, *schwarzi* ali *fuscatus* kot robidno trstnico. Ob tej priložnosti še nasvet za obročkvalce: ko neznano vrsto ptiča vzamemo iz mreže, ga spu-

stimo v čisto in pleteno najlonsko vrečko, tako da se ohranijo vse določene značilnosti in oblike peres. Le tako nam bo uspelo zbrati vse podatke, ki nas zanimajo.

Čisto za konec pa misel: ali se nam bo posrečilo identificirati tudi vzhodno podvrsto srpične trstnice *A. scirpaceus fuscus* ali križance med vsemi temi tako podobnimi trstnicami? Nekaterim v Evropi je to že uspelo (Harvey & Porter 1984).

LITERATURA:

- BUB, H. (1985): Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel. Allgemeiner Teil. N. Brehm-Büch. 570.
- BUB, H. (1988): Cistensänger, Seidensänger, Schwirle U. Rohrsänger. N. Brehm-Büch. 580.
- BUSSE P. (1984): Key to sexing and ageing of European Passerines. Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens. 37. Jahrgang.
- FINLAYSON, C. J. & J. E. CORTES (1987): The birds of the strait of Gibraltar. Alectoris No. 6: special issue.
- GEISTER, I. & D. ŠERE (1977): Prispevek k poznavanju ornitofavne Sečoveljskih solin. Varstvo narave 10: 63–71.
- HARRAP, S. & D. QUINN (1989): The difficulties of Reed, Marsh and Blyth's Reed Warbler identification. Birding World 2: 318–324.
- HARVEY, W. G. & R. F. PORTER (1984): Field identification of Blyth's Reed Warbler. Brit. Birds 77: 392–396.
- HARVEY, W. G. & R. F. PORTER (1986): Mystery photograph 116. Blyth's Warbler. Brit. Birds 79: 392–396.
- ROGERS M. J. and the Rarities Committee (1989): Report on rare birds in Great Britain in 1989. Brit. Birds 83: 482.
- SVENSSON, L. (1984): Identification Guide to European Passerines. Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.
- WILLIAMSON, K. (1976): Identification for ringers. The Genera Cettia, Locustella, Acrocephalus and Hippolais. 3rd rev. ed. BTO guide No. 7. Oxford.

16. septembra 1990 je bila na stalnem lovišču Prirodoslovnega muzeja Slovenije na Vrhniki pri Ljubljani ujeta trstnica, ki se je že na prvi pogled razlikovala od pri nas običajnih trstnic, zlasti tandem močvirska – srpična trstnica. Na osnovi 13 biometričnih podatkov in njihove primerjave s podatki iz literature za podobne trstnice, je avtor v ujeti ptici prepoznal mladostni primerek robidne trstnice *Acrocephalus dumetorum*. Odkritje predstavlja novo vrsto v ornitofavni Slovenije.

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 61000 Ljubljana

On September 16th 1990 a reed warbler was caught on the permanent trapping grounds at Vrhnika (run by the Museum of Natural Sciences of Slovenia). Already at first sight the bird differed from other reed warblers occurring in Slovenia, especially from the Marsh and Reed Warblers. On the basis of 13 biometric data and their comparison with the data from literature dealing with similar reed warblers, the author identified the caught bird as a juvenile specimen of the Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum*. This discovery represents a new species in the ornithofauna of Slovenia.

Pojavljanje jezerskega martinca *Tringa stagnatilis* v Sloveniji

Occurrence of Marsh Sandpiper *Tringa stagnatilis* in Slovenia

BORUT ŠTUMBERGER

Gracilni martinec, ki ga je ornitološka literatura v Sloveniji še domala pred desetimi leti obravnavala s pavšalno oznako »zelo redek preletnik«, se terenskemu opazovalcu kaže z naslednjimi značilnostmi:

Telo je približno enako velikosti močvirskega martinca *Tringa glareola*, toda ko stoji, je bistveno višji kot *Tringa* srednje velikosti; približno 30 % manjši in šibkejši kakor zelenonogi martinec *Tringa nebularia*. Je opazno dolgonog z dolgimi tankimi olivno zelenimi nogami, ki jih v letu vleče zadaj za repom (poljniški efekt »nog-zastave« op. avtorja). Zelo tanek, skoraj raven kljun, podoben šivanki (tako oblikovan kljun ima le še tribarvni liskonožec *Phalaropus tricolor*) se še tanjša v zelo oster vrh. Je črnkaste barve na zeleni podlagi. Obraz je bled. Bela trtična lisa sega od zadka do sre-

dine hrbtna; hrbet nizek in spuščен: rep belkast in neenakomerno rjavo zaznamovan. Spola sta si podobna z majhnimi sezonskimi variacijami. Pri določevanju mladičev moramo biti zelo pazljivi in natančni. Možnost zamenjave: zelenonogi martinec *Tringa nebularia* in martinec vrste *Tringa gutifer*, vendar sta ta mnogo večja z navzgor upognjenim kljunom (povzetek po Cramp 1983 in Prater, Marchant, Vuorinen 1977).

Za opazovalca, ki je videl naše običajne vrste martincev, pridobi jezerski predikat nezamenljiv.

Že Heinrich Freyer (1848) ga obravnava kot preletnika s severa, Ferdinand Schulz (1890) pa pravi, da je v času preleta redek. To pa so vsi podatki za nekdanjo Kranjsko. Ne omenjata ga niti Schiavuzzi, B. (1883) in Reiser, O. (1925). Catalogus faunae Jugoslaviae ga navaja